

Ignacy Mościcki (1867-1946)

Ignacy Mościcki urodził się 1 grudnia w Mierzanowie w powiecie ciechanowskim. Pochodził ze średnio zamożnej ziemiańskiej rodziny. Ukończył gimnazjum w Płocku, a także uczęszczał do dwóch gimnazjów w Warszawie. W 1887r. rozpoczął studia na Wydziale Chemii Politechniki w Rydze. W tym czasie podjął działalność konspiracyjną w partii „II Proletariat”. W 1892r. zagrożony aresztem wyjechał do Londynu. Tam zaangażował się w działalność Związku Zagranicznego Socjalistów Polskich i po raz pierwszy spotkał Józefa Piłsudskiego. Przez pół roku studiował w Technical College Finsbury. Swoje wspomnienia z wydarzeń opisywał m.in. w czasopiśmie „Przedświt”. W Londynie podjął także pracę zarobkową jako stolarz.

W 1897r. został asystentem prof. Józefa Wierusza-Kowalskiego w Katedrze Fizyki Uniwersytetu we Fryburgu. Poświęcił się pracy naukowej. Poszerzał wiedzę i prowadził badania nt. metody otrzymywania kwasu azotowego z azotu atmosferycznego. Prace miały duże znaczenie dla rolnictwa, a szczególnie dla zapotrzebowania na nawozy azotowe. W 1901r. zrezygnował z asystentury i został kierownikiem firmy, która finansowała jego badania – „Société de l'Acide Nitrique”. Firma z Fryburga produkowała kwas azotowy, opracowany metodą Mościckiego. Jej działalność została zakończona wraz z ujawnieniem lepszej metody produkcji przez Norwegów. Mościcki doskonalił jednak swoją metodę, m.in. zmienił i opatentował konstrukcje kondensatorów wysokiego napięcia i opracował tzw. układ ochronny Mościckiego dla sieci elektrycznej. Wynalazł sposób na ochronę sieci przewodów elektrycznych przed działaniem wyładowań, który zastosowano na terenie Europy. Pomysły Mościckiego wykorzystala m.in. fabryka kwasu azotowego w Szwajcarii. W 1912r. założył fabrykę związków cyjanowych w Neuhausen, gdzie zastosował piec o płomieniu wirującym do syntezy cyjanowodoru z azotu i węgłowodorów.

W tym samym roku wrócił do kraju i został powołany na profesora zwyczajnego i kierownika Katedry Chemii Fizycznej i Elektrochemii Technicznej w Szkole Politechnicznej we Lwowie. W latach 1915-1917 był dziekanem Wydziału Chemicznego. Od 1915r. objął też Katedrę Technologii Wielkiego Przemysłu Nieorganicznego. Jednocześnie współpracował z Ligą Niezawisłości Polski oraz Polską Organizacją Wojskową. W 1916r. założył we Lwowie Instytut Badań Naukowych i Technicznych „Metan”, który wydawał miesięcznik. Mościcki opracowywał ulepszone sposoby rafinacji ropy naftowej. Dzięki temu patenty wprowadzały galicyjskie przedsiębiorstwa naftowe, m.in. „Nafta”, „Karpaty”. „Dąbrowa” oraz rafineria w Jedliczu. Pomysły Mościckiego wykorzystywano również w przemyśle

rafineryjnym w Stanach Zjednoczonych. W 1918r. opracował metodę wydzielania gazoliny z gazu zimnego drogą absorpcji. Podczas wojny kierował fabryką „Azot” w Jaworznie, która produkowała kwas azotowy. W tym czasie opatentował metody m.in. z zakresu fabrykacji cyjanków, amoniaku i kwasu siarkowego. Od 1922r. przejął opuszczoną przez Niemców fabrykę azotniaku i karbidu w Chorzowie. Zbudował także Państwowe Fabryki Związków Azotowych w Mościcach, w których stosowano metodę syntezy związków azotowych przez amoniak. Jeszcze we Lwowie, przy Instytucie „Metan”, Mościcki zebrał wokół siebie grupę współpracowników, min. Kazimierza Klinga, Wacława Leśniańskiego, Wojciecha Świątosławskiego. Wraz z nimi postanowił przenieść instytut do Warszawy, zmienić go na Chemiczny Instytut Badawczy, a nazwę miesięcznika na „Przemysł Chemiczny”. W czasopiśmie redaktorzy opisywali swoje wyniki badań, a także bieżący stan krajowego przemysłu chemicznego.

W 1925r. Ignacego Mościckiego mianowano rektorem Politechniki Lwowskiej, ale zrezygnował ze stanowiska i objął Katedrę Elektrochemii Technicznej na Wydziale Elektrycznym Politechniki Warszawskiej. W 1926r. został profesorem honorowym PW. Prof. Mościcki zajmował się jednocześnie sprawami politycznymi. Współpracował ściśle z obozem sanacji i Józefem Piłsudskim. 1 czerwca 1926r. został prezydentem Rzeczypospolitej. Pełniąc tę funkcję skupiał się przede wszystkim na rozwoju gospodarczym państwa. Był zwolennikiem polityki Piłsudskiego, czyli tzw. interwencyjności państwowej, co w okresie prezydentury przysparzało mu wielu wrogów, szczególnie z ramienia opozycji. Po wybuchu II wojny światowej i klęsce w walkach wrześniowych prezydent i członkowie rządu zostali internowani. Mościcki przebywał w Rumunii, gdzie 20 września 1939r. zrzekł się prezydentury. W grudniu tego samego roku wyjechał do Szwajcarii i spędził tam ostatnie lata życia.

Ignacy Mościcki w ramach działalności badawczej ogłosił ponad 69 prac w językach polskim, francuskim i niemieckim. Pierwsza z nich ukazała się w 1904r. pt. „O stratach dielektrycznych w kondensatorach”. Był również autorem 40 patentów polskich i zagranicznych. Aktywnie udzielał się w towarzystwach i instytucjach naukowych. Był m.in. członkiem Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, Towarzystwa Naukowego we Lwowie, Związku Inżynierów Chemików, Polskiej Akademii Umiejętności. Dzięki swojej działalności zasłużył na liczne wyróżnienia i nagrody. Otrzymał m.in. Krzyż Wielki Orderu Polonia Restituta, Order Orła Białego i Krzyż Komandorski z Gwiazdą, a za granicą szwedzki Order Serafinów, grecki Order Zbawienia, portugalski Order św. Benedykta. Tytuły doktoratów honorowych nadano mu w Akademii Górniczej w Krakowie, na Politechnice

Lwowskiej, na Uniwersytecie Poznańskim oraz uniwersytetach w Paryżu, Fryburgu, Strasburgu i Tartu. Podwójny tytuł doktora honoris causa przyznała mu Politechnika Warszawska. Najpierw na wniosek Wydziału elektrycznego w 1924r., a następnie na wniosek Wydziału Chemicznego w 1926r.

Ignacy Mościcki zmarł 2 października 1946r. w Versoix niedaleko Genewy. Zgodnie z jego wolą został pochowany na miejscowym cmentarzu. W 1993r. szczątki Mościckiego przewieziono do Polski i złożono w krypcie prezydenckiej w bazylice archikatedralnej św. Jana w Warszawie. Symboliczny grób znajduje się również na Cmentarzu na Powązkach.

Oprac. Justyna Antosik-Tylkowska na podst.:

Ignacy Mościcki / oprac. Andrzej Ulmer [w:] Doktorzy honoris causa Politechniki Warszawskiej. Warszawa, 2000, s. 15-17.

Mościcki Ignacy (1867-1946) / Stanisław M.Brzozowski i Tadeusz Jedruszczak [w:] Polski Słownik Biograficzny, 1977, T. XXII/1, z.92, s. 143-148.

Zarys historii chemii w Polsce / Wiktor Lampe. Kraków, 1948, s. 21-22.

Ignacy Mościcki / Krystyna Kabzińska [w:] Przemysł Chemiczny, 1996, z. 10, s. 390-392.